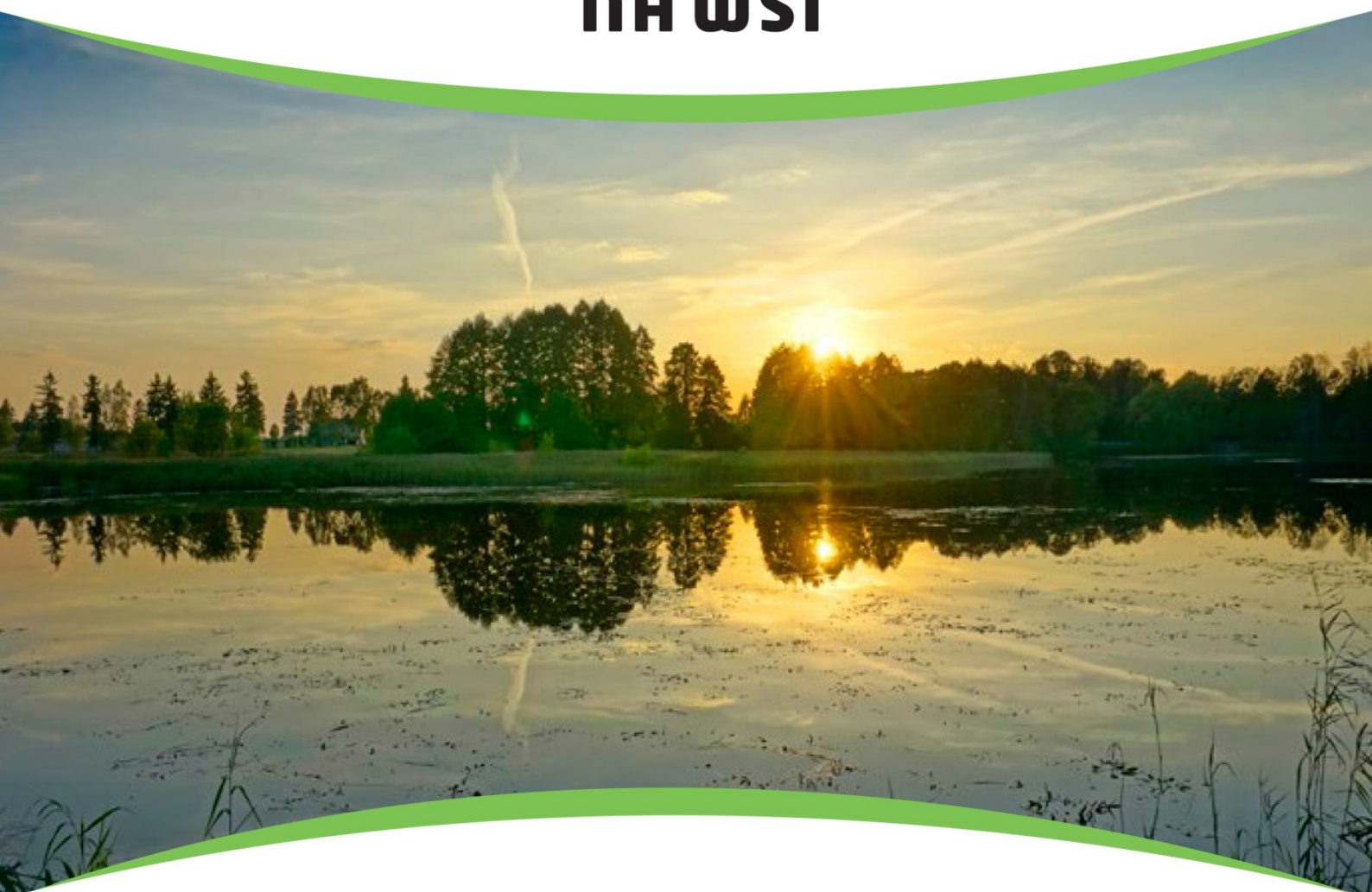

**ODPOCZYWAJ
NA WSI**

POLSKA

Hit
TURYSTYKI
WIEJSKIEJ

Europejski Fundusz Rolny na rzecz
Rozwoju Obszarów Wiejskich

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”. Projekt opracowany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy Technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

---

Publikacja bezpłatna przygotowana w ramach Planu działania Sekretariatu Centralnego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich na lata 2014-2015.

Odwiedź portal KSOW – www.ksow.pl
Zostań Partnerem Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich

© Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
www.minrol.gov.pl

© Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA
www.fapa.com.pl

Warszawa 2015

Hity Turystyki Wiejskiej

Polska wieś to skarb, który jest tuż obok, niemal na wyciągnięcie ręki. Warto samemu się przekonać, jak pięknie łączy się tam tradycja i nowoczesność, spokój i energia, piękno natury i oryginalność stylów. W każdym regionie to połączenie jest inne! Na wsi czeka nas moc atrakcji i pozytywnych zaskoczeń!

Stare przysłowie powiada: „Pan Bóg stworzył wieś, a człowiek miasto”. Polska wieś to wielobarwna mozaika piękna przyrody i bogactwa kultury, a także pomysłów i propozycji mogących zadowolić najbardziej wymagającego turystę. Czas na wsi każdy może spędzić wedle własnego scenariusza, a pobyt nie jest nigdy monotony. Wieś jest zróżnicowana. Może to być zarówno podmiejska wieś letniskowa, jak i odległa od wielkich ośrodków osada śródleśna. Otwierająca się na morze aż po horyzont rekreacyjna wieś nadmorska i czasem trudno dostępna, uśpiona w dolinie albo zawieszona na stoku – wieś górską. Pełna łodzi i sieci nadjeziorna wieś rybacka i otoczona łanami zbóż wieś rolnicza. Wieś może zachowywać bogactwo rodzimych, narodowych tradycji, ale może też stanowić żywe centrum kultury mniejszości – Tatarów, Litwinów, Białorusinów, Ukraińców, Łemków, Niemców. Zawsze jest ogniskiem kultury, a zarazem bramą wiodącą ku naturze. Zadziwi zarówno mieszkańca Polski, który często ze zdumieniem odkrywa „tuż za rogiem” miejsca zaskakująco urodzive, a dotąd mu nieznane, jak i przybysza z zagranicy, pragnącego poznać specyfikę i wyjątkowość naszego kraju.

Wieś to Polska

Przez wieki Polska była krajem niezmiernych przestrzeni. Miast było w niej niewiele, sieć drogową – rzadką i nie najlepiej utrzymaną, odległości – znaczące, wielodniowe. Bardzo rozległe terytorium wypełniały puszcze, lasy i łąki, a w miarę wzrostu zaludnienia i zmian cywilizacyjnych – najpierw grody, później miasta i coraz więcej wsi, w tym osad wiejskich powstających w wyniku różnego rodzaju kolonizacji. Dostarczały one jakże potrzebnych zbóż i innych produktów rolnych. Z eksportu tych zbóż dawna Polska czerpała swoje bogactwo, a dzięki sprzedaży surowców zaopatrywała całą Europę. Wsie niosły w dziewicze ostępy gospodarkę, kulturę i cywilizację. Gdy rozpowszechniła się gospodarka folwarczna, wsie powiązane były najczęściej z innym symbolem polskiego krajobrazu – dworem.

To na wsi bytowała szlachta, decydująca przez stulecia o losach Rzeczypospolitej. Tu rodziła się kultura rozbrzmiewająca różnymi tonami: od renesansowego poety Jana Kochanowskiego sławiącego uroki życia „oracza”, przez Fryderyka Chopina zasłuchanego w mazowieckie nuty, po nagrodzonego literackim Noblem za opis polskiej wsi Władysława Reymonta. To właśnie na wsi rozkwitła przebogata kultura ludowa, w której XIX-wieczni badacze, z Oskarem Kolbergiem na czele, doszukiwali się istoty polskości.

Obecnie, w przeciwieństwie do innych zakątków modernizującego się świata, w wielu miejscach w Polsce kultura ludowa i tradycyjne zajęcia nadal są pielęgnowane i rozwijane. Gospodarze – nie rezygnując ze swych codziennych obowiązków – nawiązują do otaczającej natury, chwalą się przeszłością i tradycjami regionu, w którym mieszkają, nierzadko namawiają do uczestnictwa w lokalnych świątach, obrzędach, uroczystościach.

Kto zatem chce poznać, zrozumieć Polskę, ten musi wyruszyć na wieś. To właśnie tam najlepiej widać jej kulturalne bogactwo i regionalne zróżnicowanie. Ale poznawanie wsi niekoniecznie oznacza żmudny, intelektualny wysiłek, oparty na znajomości historii i literatury. Polska wieś to przede wszystkim przyjemność. Urzeka każdego swoim pięknem – trafia do serca poprzez swoje estetyczne i przyrodnicze bogactwo, oferuje różnorakie krajobrazy, zapewnia wypoczynek, umożliwia kontakt z naturą, wzmacnia zdrowie. Przy tym wieś jest dziś nowoczesna dzięki zmodernizowanej sieci dróg i rozbudowanej infrastrukturze, przyjazna wskutek zniwelowania różnic cywilizacyjnych, świetnie przygotowana na przyjęcie gości.

Każdy tu znajdzie coś dla siebie – począwszy od szukających aktywnego, sportowego stylu spędzania wolnego czasu aż po preferujących zupełną izolację od zgiełku otoczenia, ciszę i święty spokój.

Wieś to wolność

Pobyć na wsi działa jak magia – wkraczamy w krainę wolności, a wolność nas uskrzydla. Na wsi mamy więcej energii, nic nas nie ogranicza. Zamieniamy „muszę” na „chcę”, bo na wsi nic nie musimy, a wszystko możemy. Uwalniają się i wyostrzają zmysły, przychodzą do głowy doskonałe pomysły, rodzą się inspiracje twórcze. Właśnie w ciszy i spokoju wsi możemy sięgnąć w głąb siebie, inaczej spojrzeć na świat i życie, oddać się refleksji, poznać swoje możliwości. Wieś ma magiczną moc, może uwolnić w nas to, co najwartościowsze, możemy stać się lepsi.

Może podświadomie tęsknimy za wsią, za jej magią, za wolnością właśnie? Za autentycznym, swojskim rytmem, dyktowanym głównie przez prawa natury. Swoje prawa mają pory roku, dni tygodnia, pory dnia. Każdy, kto odpoczywa na wsi, bez żadnych ograniczeń czy zobowiązań i reguł wprowadza własny rytm dnia. Wstajesz, kiedy chcesz, robisz, co chcesz, ubierasz się, jak ci wygodnie. Bo dlaczego nie? Odpoczywamy na wsi. A kiedy się odpoczywa najlepiej? Na luzie. Bez przymusu, w swoim tempie i zgodnie z własnym temperamentem. Na wsi rozkoszujemy się tym, na co w mieście nie mamy szans, nie mamy czasu, a o czym marzymy. Wieś to swoboda – nieograniczone przestrzenie, zielona i kojąca uczta dla oczu, czysta woda i czyste powietrze. Sztuka odpoczynku na wsi polega na tym, by czerpać jak najwięcej z natury. Oddychać pełną piersią, biegać z rozwianymi włosami, chodzić bospo po trawie. Tu bezpiecznie możemy zwolnić tempo życia. Tylko tak uda nam się zauważyć to, czego w pośpiechu nie sposób dostrzec. Skrzącą się w słońcu kroplę rosy na źdźbłę trawy, podniebny taniec skowronków, koncert żab. Na wsi czeka nas wiele odkryć, wszystko jest pretekstem do zachwyty – pianie koguta rozpoczynające nowy dzień, sarny na łące, feeria barw kwiatów w przydomowym ogrodzie i uwijające się pszczoły spijające nektar. Wystarczy patrzeć i podziwiać.

Dzieci na wsi zawsze są szczęśliwe. Tu im naprawdę wiele wolno, bez nakazów, zakazów. Mają swobodę, przestrzeń. Mogą bawić się w to, co chcą, uprawiać ulubione sporty czy poznawać przyrodę. Obserwować, badać, dotykać. Na wsi dzieci mogą się brudzić do woli. To nikomu nie przeszkadza. Dorośli zaś mogą znów poczuć się radosnymi dziećmi. Wolnymi i szczęśliwymi.

Wybór należy do Ciebie!

Gdy już wiemy, że chcemy spędzić czas na wsi, przychodzi moment wyboru. Dokąd jechać? Jakie atrakcje wybrać? Możemy wybierać spośród wielu sprawdzonych ofert i poznawać wieś z wielu stron, odpoczywając aktywnie, edukacyjnie, tradycyjnie, naturalnie i kulinarnie. Wybierzmy coś dla siebie, a na miejscu na pewno okaże się, że nasz pobyt harmonijnie połączy te wszystkie aspekty. Będzie czas na aktywność, kontakt z naturą, poznanie tradycji polskiej wsi, praktyczną naukę o tym, jak wygląda lub wyglądało dawniej życie na wsi i oczywiście na degustację specjalów lokalnej kuchni. Będzie pięknie, ciekawie i smacznie. Co kto chce, co kto lubi... „Hity Turystyki Wiejskiej” to starannie wybrane propozycje miejsc o najwyższym standardzie i jakości, tworzące absolutną czołówkę wiejskiej oferty turystycznej – crème de la crème polskiej turystyki na wsi.

Tych, którzy ponad wszystko cenią aktywność fizyczną, zachęcamy do lektury miniprzewodnika „Odpoczywaj na wsi aktywnie”. Usatysfakcjonowani będą szczególnie miłośnicy jazdy konnej, bo atrakcyjnych ofert turystyki powiązanej z tą aktywnością jest naprawdę wiele.

Natomiast o tym, czy edukacja może być fascynującym pomysłem na wakacje, przekona się każdy, sięgając po „Odpoczywaj na wsi edukacyjnie”. Z pewnością nikt, kto skorzysta z edukacyjnych rekomendacji, nie będzie się nudzić na wsi, a dowie się i nauczy wiele.

Licząc z kolei na wyjątkowe doznania, wybierzmy miejsca odpoczynku, w których gospodarze przykładają do lokalnej kuchni wyjątkową uwagę, opisane w „Odpoczywaj na wsi kulinarnie”. Odkrycia kulinarne cieszą wyjątkowo, gdy możemy próbować nowych smaków.

W przekonaniu, że są wyjątkowe miejsca, polecane miłośnikom natury, przyrody i dzikich ostępów utwierdza „Odpoczywaj na wsi naturalnie”. Na wsi zawsze jest zielono i pięknie, ale są miejsca szczególne. Odwiedzmy te zapierające dech w piersi.

Z kolei „Odpoczywaj na wsi tradycyjnie” to gotowy wybór najciekawszych miejsc, gdzie spędzimy wakacje w otoczeniu autentycznej tradycji, pieczołowicie celebrowanych rzemiosł i zwyczajów, w obiektach pamiętających dawne czasy poznamy alfabet ginących zawodów.

Odpuzywaj na wsi!

Ale czy zdawkowe słowa w przewodniku są w stanie oddać klimat ciepłego popołudnia na prowincji albo wewnętrzny spokój, który ogarnia człowieka po kilku wieczorach spędzonych na letniej werandzie? Trzeba wyraźnie podkreślić, że oferta turystyczna wsi to znacznie więcej niż tylko sen i posiłki poza miastem. To cały wachlarz rozwiązań, pomysłów, scenariuszy i propozycji adresowanych do wszystkich grup odbiorców. Nadto wiele obiektów turystyki wiejskiej znajduje się dosłownie o krok od prawdziwej przygody – górskich grani, gęstych, niemal nietkniętych przez człowieka lasów, puszczańskich ostoi zwierząt albo rzecznych rozlewisk, będących zarazem siedliskami rzadkich gatunków ptaków.

Każda wieś ma inny charakter, oferuje nam inne możliwości, każde gospodarstwo ma oryginalną ofertę. Jest z czego wybierać. Jedno jest pewne – na wsi nie można się nudzić.

Poranek

Przyroda budzi się do życia. Pieją koguty. Szumi las, słyhać odgłosy pobliskiego strumienia, ptaki dają poranny koncert. Pachnie pieczony chleb. Powietrze jest czyste, świeże. Chce się żyć! Czy jest radośniejsze powitanie dnia niż spacer bosymi stopami po rosie?

Czas na śniadanie

Stół przykryty wykrochmaloną serwetą. Ciepły chleb prosto z pieca. Jajka świeżo zebrane od kur, masło i ser domowego wyrobu, wędliny i ryby z lokalnej wędzarni. Kto chce spróbować mleka prosto od krowy lub kozy? Te smaki nie mają konkurencji. Delektujemy się nieśpiesznie, nic nas nie goni. Doceniamy slowfood. Taka uczta pomaga naładować akumulatory na cały dzień.

- 9 -

Chcemy poznać okolicę

Spacer po lesie, wyprawa na łąkę usłaną polnymi kwiatami, z których zrobimy piękny bukiet, a może przejażdżka rowerem? Warto wziąć lornetkę i aparat fotograficzny. Będziemy obserwować ptaki, poznamy wyjątkowe okazy przyrody – ożywionej i nieożywionej. Warto odwiedzić też lokalny targ, gdzie zobaczymy prawdziwe oblicze okolicy – przekonamy się, co sprzedają lokalni producenci, jakie owoce i warzywa rosną w tym regionie, będziemy mieć okazję spróbować wielu smaków. Chcemy odpocząć aktywnie? Wybieramy to, co lubimy – wędkarstwo, przejażdżkę konno, spływ kajakowy, wyprawę na grzyby, bieg terenowy... Ciekawie może być też w gospodarstwie. Zobaczymy, jak gospodarze przyrządzają posiłki, jak szykują przetwory na zimę, albo zechcemy poznać codzienną pracę, odwiedzimy zwierzęta hodowlane w zagrodzie. To szansa, by zobaczyć, jak się je pielęgnuje, nakarmić je, spojrzeć w oczy, pogłaskać, poczuć ich ciepło. Dzieci będą zachwycone. Możemy również odkrywać różnorodność biologiczną świata roślin, poznać tradycyjne i nowoczesne metody uprawy, cykle życia czy zależności pomiędzy systemami rolniczymi i ekosystemami naturalnymi.

Południowa uczta

Po aktywnym przedpołudniu czeka nas uczta. Obiad będzie się składał z co najmniej trzech dań, przyrządzonych według własnych przepisów, z lokalnych produktów. Naturalnie, bez sztucznych dodatków i ulepszcaczy. Każda goszcząca nas rodzina proponuje to, co najlepszego w regionie, to, z czego jest dumna. Najpierw będzie sycąca zupa, jeśli z makaronem, to na pewno domowym. Na drugie danie świeże ryby, domowe pierogi albo kartacze, wereszczaka lub krupniok, jarzyny z przydomowego warzywnika. Być może amatorzy będą mieli szansę spróbować dziczyzny. Dla orzeźwienia i lepszego trawienia

przyda się kieliszek domowej nalewki ziołowej lub owocowej. A na deser domowe ciasto i kompot z własnych owoców. Palce lizać. Codziennie będzie coś innego, za każdym razem gwarantowane wspaniałe doświadczenie kulinarne i inspiracja warta zapamiętania.

Sjesta

Po obiedzie pora na krótki relaks – dobrym pomysłem będzie drzemka na hamaku w cieniu drzew albo błoga sjesta na tarasie z książką w ręku lub spokojne pogawędki z gospodarzami.

Aktywne popołudnie

Jakie plany na popołudnie? To dobry moment, aby poznać tradycyjne rzemiosło. Może w okolicy jest pracownia ceramiczna, gdzie powstają piękne garnki i misy z gliny, może ktoś wyplata kilimy, maluje na szkle, robi tradycyjne ozdoby. A może w pobliżu jest skansen, małe, lokalne muzeum warte odwiedzenia i warsztaty tradycyjnego rzemiosła? Tradycyjna kultura wsi jest pieczołowicie kultywowana, od pokoleń zajmują się tym twórcy ludowi, ale coraz częściej można odkryć miejsca, gdzie nowe pokolenia pasjonatów tradycji odnawiają ginące dziedzictwo, przywracają dawną świetność, dają nam szansę poznać wspaniałe rękodzieła powstające od wieków na polskiej wsi.

Podwieczorek i popołudniowy relaks

Na podwieczorek maliny prosto z krzaka, jagody ze śmietaną zbierane o świcie w pobliskim lesie i kawałek domowego ciasta drożdżowego z kruszonką. Po takim wzmocnieniu czas na wieczorny spacer po okolicy, gry i zabawy na łące, tworzenie zielnika, suszenie zebranych ziół, pisanie pocztówek znalezionym gęsim piórem.

Kolacja i zabawa

Wieczorem kolejna szansa na spróbowanie wyjątkowych smaków. Czy to ognisko, grill, czy biesiada na werandzie – będzie prawdziwą ucztą, najpewniej zakończoną degustacją domowych nalewek. Ale gdy słońce chyli się już ku zachodowi, nadchodzi czas zabawy. Może zagra lokalna kapela? Może będziemy wspólnie intonować miejscowe przyśpiewki? A może poznamy kroki ludowego tańca? Jedno jest pewne – będzie wesoło.

Sen

Po długim, aktywnym i pełnym wrażeń dniu ogarnie nas wyjątkowy i piękny sen. Zdrowy, głęboki, oczyszczający. Wieś nocą jest cicha i spokojna. Tu nic nie zakłóci nocnego wypoczynku. Na wsi śpi się doskonale, tak dobrze nie wyśpimy się nigdzie indziej. Jutro czeka nas kolejny dzień pełen atrakcji, nowych smaków, odkryć i zachwytów. Szkoda będzie wracać do domu.

Decyzja

Wyobraźnia działa. To już przesądzone. Chcemy spędzić wolny czas na wsi. Ale dokąd się wybrać? Jaki region Polski warto przy okazji poznać, zwiedzić? Skąd dowiemy się o najciekawszych ofertach? Jak sprawdzić, czy wybrane miejsce spełni nasze oczekiwania? Jak przygotować się do wyjazdu na wieś?

Polska wieś – piękna i różnorodna

Wieś polska, podobnie jak cały nasz kraj, jest bardzo bogata i zróżnicowana. Różnorodny krajobraz, począwszy od piaszczystych wydm wybrzeża, poprzez lesisty pas pojezierzy, równiny i wielkie doliny rzeczne, aż po piętrzące się wzniesienia i góry na południu, maluje lokalny charakter i koloryt wsi. Tworzy jej klimat. I odwrotnie – kultura materialna wsi, czyli typowe dla każdej krainy elementy wiejskiej infrastruktury, takie jak rodzaj i charakter zabudowań mieszkalnych i gospodarskich, charakterystyczne układy dróg i ulic, dukty polne i miedze oraz rodzaje upraw – czy to pola, czy sady, czy tyczki chmielu, czy krzewy winorośli – kształtują otoczenie. Każdy z regionów ma swój mocny, wyrazisty charakter, a wieś jest najlepszym przykładem i dowodem tej regionalnej swoistości i różnorodności.

Blisko morza – oddech nad fal

Złote plaże, bursztyny i muszelki, unikatowe nadmorskie krajobrazy – wydmy i klify, bogactwo ryb, znane kurorty – polskie wybrzeże przyciąga tłumy jak magnes. W lecie wczasowicze przyjeżdżają po słońce, jesienią i zimą nad Bałtyk ściągają kuracjusze, którzy wdychają bezcenny jod. Ale Pomorze to nie tylko morze. Północny pas Polski jest bajecznie piękny, bardzo różnorodny pod względem krajobrazu, łączący zadumę puszczy północnej Europy z migotliwymi, nagrzanymi słońcem jeziorami, idealnymi do letniej kąpieli. Na turystów czekają tu majestatyczne grzybne bory, brzeziny i dąbrowy pełne isticie skandynawskiego światła, a także liczne zabytki, dorobek wieków, stworzony przez mieszkańców wielu kultur: polskiej, niemieckiej, kaszubskiej, nawet holenderskiej. Mimo że dziś wieś pomorska jest traktowana jako wygodna, spokojna baza noclegowa i wypoczynkowa, stanowiąca idealny punkt wypadowy dla turystów szukających atrakcji poza wsią, warto odkryć ją także jako ciekawy cel turystyczny sam w sobie.

Morze przygody

Zachodniopomorskie zaprasza gości, którzy pragną tanio i dobrze odpocząć. Czekają tu na nich dzika przyroda, piaszczyste drogi nienawodne w leśnej gęstwinie, rozległe parki narodowe, połyskujące szafirem piękne jeziora. Gospodarze dbają nie tylko o atrakcyjny, aktywny, pełen przygód pobyt wczasowiczów, ale również o jakość przysmaków kuchni regionalnej. Smak wędzonej sieni czy sielawy świeżo złowionej w jednym z licznych jezior zachwyci każdego, a aromatyczne miody powstające z pyłków zbieranych przez pszczoły na lokalnych kwiecistych łąkach i w borach mają niezwykły aromat. Ciepła polska gościnność łączy się tu wspaniale z północną urodą nadmorskich lasów, a letnie upały łagodzi rześki powiew bałtyckiego wiatru.

Bory i lasy pełne grzybów

Wszystko województwa kujawsko-pomorskiego szczytują się zachowanym po dziś różnicowaniem etnograficznym, żywymi, malowniczymi tradycjami pielęgnowanymi przez liczne grupy regionalne. Lokalne tradycje przejawiają się podtrzymywaniem ginących zawodów, takich jak kowalstwo czy garncarstwo, troską o zachowanie przepisów kulinarnych, praktyk rękodzielniczych. A wszystko to w opowieści o złocistych polach rzepaku, z którego wytwarzany jest słynny olej kujawski, u bram naturalnego sezamu, jaki stanowią prastare bory i lasy pełne jagód i grzybów. Szukając kulinarnych odkryć, trzeba spróbować smakołyków z gęsiną, w każdej postaci.

Klimatyczna kraina w kratkę

Wschodnie wybrzeże to z kolei bastion Kaszubów, zamieszkujących jedyne w swoim rodzaju schludne, spójne architektonicznie wioski, troskliwie pielęgnowujących swój prastary język i rybackie tradycje. Na turystów czekają też piękne w swojej melancholii, słynne z żyznych upraw Żuławy – kraina wiatraków, domów podcieniowych, kolejek wąskotorowych i zwodzonych mostów. Zachwycamy się budowlami „w kratkę” – ze ścianami ryglowymi, bielonymi wapnem, albo wypełnionymi cegłą (i wówczas zwanymi murem pruskim). Każdy zechce mieć pamiątkowe zdjęcie na tle takich niepowtarzalnych zabudowań. Pomorskie cieszy się też długą listą produktów tradycyjnych i regionalnych przysmaków. Nie brak wśród nich ryb, świeżo złowionych w bałtyckich wodach. To właśnie tutaj najlepiej pachną i smakują cenione na całym świecie truskawki kaszubskie, przynieszone prosto z pola.

Zielone płuca Polski – miękko wyrzeźbione krajobrazy

Północno-wschodnią część Polski zajmuje malownicza kraina jezior, rzek, wzgórz i lasów. Krystaliczne powietrze sprawia, że każdy, nabierając głęboko powietrza, może poczuć ożywczą moc natury. Tutaj chce się oddychać pełną piersią, tutaj na nowo odkrywa się urok w najprostszyc czynnościach – kąpeli, spacerze, nieśpiesznych posiłkach, obserwacji przyrody. Warmia i Mazury kuszą miękkim, kojącym krajobrazem, a każdy kadr zapiera dech. Stare, pruskie, kręte dukty obsadzone malowniczymi szpalerami drzew prowadzą w krainę niezliczonych jezior, rozrzuconych wśród malowniczych wzgórz morenowych i wielkich puszczy. „Mazury, cud natury” – tak nazywają Krainę Wielkich Jezior jej wielbiciel, nie tylko z Polski. Zarówno przy żeglowaniu po jeziorach, jak i podczas wycieczek – na Mazurach czy Warmii bazą zawsze jest wieś. Gościnni i otwarci na turystów gospodarze zapraszają w swoje progi. Wieś warmińska czy mazurska to nie tylko idealna baza dla turystyki aktywnej i kulturowej, ale warta poznania historia. Z dawnych czasów zachowało się wiele charakterystycznych zabudowań z czerwonej cegły, doskonale wkomponowanych w zielone otoczenie. Wieś w tych regionach jest ostoją tradycji, bogatą w zabytki i pamięć wielu kultur, szczyjącą się dziedzictwem kulinarnym bazującym na produktach czerpanych z natury. Warmia i Mazury to także mekka dla miłośników ekoturystyki i ekologicznego rolnictwa.

Ściana wschodnia – klimat dawnych czasów

W pełnej uroku wschodniej Polsce czas płynie wolniej, powietrze jest czyste, a krajobrazy – uspokajające i oczyszczające. Przetrwały tu świadectwa dawnego życia polskiego, które nie urywało się na Bugu, zachowały elementy niegdysiejszej wielonarodowej Rzeczypospolitej. Powiew Wschodu podbudowany jest autentycznymi tradycjami wielokulturowości, gdzie obok katolickich zaścianków drobnoszlacheckich na równych prawach funkcjonują w krajobrazie kopuły cerkiewne, synagogi, banie staroobrzędowców albo drewniane meczety Tatarów.

Kolorowe okna otwarte na oścież

Podlasie, przepiękna spokojem kraina szepczących dawne dzieje drewnianych domostw, z ogródkami pełnymi malw, bzów i ostróżek, dworakami o przytulnych gankach i szeroko otwartych okiennicach, prawdziwie biorąca przyjezdnych w ramiona, choć czasem też dzika i niedostępna. Wschód Polski przyciąga fantastycznymi, niepowtarzalnymi skarbami przyrody – najcenniejsze perły w koronie to Puszcza Białowieska i Bagna Biebrzańskie. Wieś podlaska, w stopniu niespotykanym gdzie indziej, zachowuje tradycje współistnienia różnych narodów, religii i kultur. Jej poznawanie daje możliwość ułożenia swego rodzaju puzzli kulturowych, z elementów litewskich, polskich, białoruskich, tatarskich, rosyjskich, żydowskich. Podlaska kuchnia regionalna, czerpiąca z tego wielokulturowego tygla, cieszy się wyśmienitą renomą. Będąc w podlaskich rejonach, trzeba spróbować sękaczy pieczonych nad ogniem, pieriekaczewników, kartaczy, kibinów czy kindziuka. Warto zaplanować tutaj dłuższy pobyt, aby mieć dość czasu na poznanie różnorodności przyrody i kultury oraz by dać sobie szansę na przestawienie się na tutejsze, płynące w innym, powolnym tempie życie.

Bezkresne łany zbóż, chmiel po horyzont, kwitnące łąki i ziołowe pola

---

Sielski styl wsi dobrze oddaje hasło marketingowe „Lubelskie – smakuj życie”. Rzeczywiście, można się rozsmakować w sielskiej atmosferze Lubelszczyzny. Wkoło mienią się wielobarwne pola, pachną zioła, malwy czerwienią przy płocie, a na tyczki wspina się chmiel uprawiany tu od stuleci. To idealne miejsce na spokojny, leniwy wypoczynek na łonie przyrody, połączony z rozkoszowaniem się niebanalnym, wyżynnym krajobrazem, odkrywaniem słynnych wąwozów. Szczególnie bogate krajobrazy i ciekawą kulturę wiejską oferują turystom przepiękne Roztocze oraz doliny rzek: Wisły, Bugu i Tanwi. Lubelszczyzna to ciągle miejsce, gdzie kultywuje się lokalne tradycje i obrzędy. We wsiach zachowało się tradycyjne budownictwo, można usłyszeć gwarę, organizowanych jest wiele festynów, jarmarków i imprez, podczas których można wziąć udział w pokazach, warsztatach, poznać rękodzieło i twórczość ludową oraz skosztować wspaniałych wyrobów kuchni regionalnej, między innymi słynnych cebularzy. Tu zawsze wiele się dzieje.

Serce Polski – płasko, daleko, piaski, Wisła i las

- 17 -

W samym centrum kraju, w pobliżu wielkich miast, Warszawy i Łodzi, rozciąga się bezkresna, ale bardzo swojska nizina. Ów zwyczajny, choć romantyczny i inspirujący od wieków artystów pejzaż Mazowsza i ziemi łódzkiej, tworzą rozległe rolnicze przestrzenie, poprzetykane szpalerami drzew przy drogach i niewielkimi brzozowymi i sosnowymi laskami. Symbolem Mazowsza jest wierzba płacząca o długich, cienkich i giętkich gałęziach, jakby wyjęta z muzyki Chopina czy powieści Reymonta. Inną wyjątkową cechą mazowieckiego krajobrazu są ciągnące się po horyzont malownicze sady, najpiękniejsze, gdy kwitną wczesną wiosną, ale najbardziej kuszące jesienią, gdy gałęzie niemal łamią się od ciężaru owoców. Smak jabłek z podgórzeckich upraw zna cały świat, niemniej wysmienite są śliwki, gruszki i czereśnie. Łódzkie z kolei to istny raj dla miłośników wczasów w siodle. Wiele gospodarstw przyłączyło się do Łódzkiego Szlaku Konnego, tworząc jedyną w swoim charakterze atrakcję turystyczną łączącą pobyt na wsi z aktywnym wypoczynkiem i możliwością zwiedzenia regionu. Konna przejażdżka lub galop po urokliwych duktach z rozwianymi włosami – bezcenne! W wielu częściach Mazowsza i regionu łódzkiego tradycja ludowa pozostaje ciągle żywa. Szczególnie ceniony jest folklor kurpiowski i łowicki, zachowały się także bogate tradycje ziemi opoczyńskiej i sieradzkiej. Do niezwykle barwnych, a jednocześnie w pełni oryginalnych wydarzeń należą katolickie święta religijne i towarzyszące im odpusty. Przy tych okazjach mieszkańcy wsi z dumą manifestują swoją tożsamość, demonstrując urzekające przepychem stroje ludowe, prezentując wytwory sztuki ludowej (tkactwo, garncarstwo, hafciarstwo, wycinankarstwo). Doskonałym pomysłem na poznanie folkloru i tradycji środkowej Polski są wizyty w licznych tu skansenach – muzeach na wolnym powietrzu, gdzie czas się zatrzymał.

Bliżej gór – klimaty nie tylko góralskie

Południe Polski zajmują wyżyny i liczne łańcuchy górskie. Wsie podgórskie zamieszkują różne grupy górali, co turystom daje możliwość obcowania z jedyną w swoim rodzaju tradycją góralszczyzny, obejmującą wiele dziedzin życia, od charakterystycznej gwary, poprzez budownictwo, strój, życie społeczne, aż po regionalną kuchnię. Nadal kultywuje się tutaj tradycyjne formy architektury (styl zakopiański, drewniane kościoły i cerkwie), tradycja przetrwała też w zdobnictwie, muzyce i stroju. Magiczne klimaty proponują już bliskie

centrum kraju Góry Świętokrzyskie, ze swoimi atrakcjami spod znaku śladów dawnego przemysłu i grzmiącej wiejskiej kapeli, która wygląda, jakby zeszła ze stron Kolberga.

Cisza w pięknym otoczeniu

Region karpacki jest najbardziej „dziki” na polskim południu. Ze swoją „bieszczadzką legendą”, ukrytymi w odludnych dolinach cerkiewkami i chatami, bogatymi śladami złożonej przeszłości na styku Zachodu i Wschodu, czasem odmierzonym przez nieśpieszne kolejki wąskotorowe, podkarpacka wieś jawi się jako niepowtarzalne zacisze, gdzie niczym w dobrym filmie obyczajowym można wreszcie odnaleźć siebie. Bezkrzesne przestrzenie, autentyczna, dzika przyroda, absolutny spokój to wyjątkowa oferta Podkarpacia. Znajdują tu przystań indywidualiści, artyści, wszyscy, którzy szukają spokoju, bezkresu, chcieliby do swego życia wprowadzić element „inaczej”. Wyjazd na bieszczadzką wieś to doskonały pomysł, aby spędzić czas daleko od komercji, daleko od tłumów, zgodnie z rytmem natury, aby rozkoszować się każdą przeżytą chwilą, wyciszeniem, swobodą, nawet samotnością. A gdy chwyci zdrowy, wilczy głód (o który w tej wilczej krainie nietrudno), można liczyć na solidną ucztę, bo Podkarpackie ma najdłuższą w kraju listę produktów regionalnych, liczącą aż 180 smacznych propozycji.

Drewniana architektura, żywy folklor

Województwo małopolskie oczywiście kusi wspaniałymi zabytkami Krakowa oraz terenami atrakcyjnymi dla narciarzy czy malowniczym folklorem i kuchnią górali podhalańskich. Ale magnesem przyciągającym turystów są nie tylko te oczywiste atuty. Właśnie w tych okolicach zachowały się tradycyjne drewniane budowle, w tym wiejskie zabudowania, zabytki zgromadzone w skansenach oraz należące do Szlaku Architektury Drewnianej. Wyjątkową atrakcją są doskonale zachowane wsie, w których kultywuje się widowiskowe i przyciągające tłumy widzów tradycje ludowe, na przykład konkurs palm wielkanocnych w Lipnicy Murowanej czy malowanie domów w Zalipiu. Kto może, powinien spróbować fantastycznej śliwowicy z łąkiej odmiany owoców i innych lokalnych destylatów. Rozległe tereny wiejskie – od Ojcowa do Krynicy – rozciągające się pośród wyżynnych i górskich krajobrazów są doskonałą bazą turystyki kulturowej, aktywnej i uzdrowiskowej. Na małopolskiej wsi nie brak też propozycji nawiązujących do bogatego folkloru i tradycji ludowych, zwłaszcza zdobnictwa i muzyki.

Czarodziejska sielanka – piekło-niebo

Hasło „Świętokrzyskie czaruje” mówi o regionie wszystko. Kraina czarów, tajemniczy świat zamków i duchów żyjących w ich ruinach, magiczne pogańskie kręgi kamienne, legendy o sabacie czarownic i Łysej Górze. Sympatyczna czarownica porywa turystów i zaprasza do podążania jej śladami, odkrywa tajemnice i uroki świętokrzyskiej ziemi. Zaprasza na świętokrzyską wieś, bo przecież czary zawsze miały korzenie w wiejskich, ludowych wierzeniach. Zatem wiejska w charakterze wyżynna kraina z Górami Świętokrzyskimi na czele, otwiera się ze swoim bogactwem – pięknym krajobrazem, spokojem tradycyjnej wsi, bogatą kulturą i tradycjami, w tym świadectwami dawnego przemysłu górniczego i hutniczego. Wieś świętokrzyska jest żywym „rezerwatem”, w którym przetrwały tradycje zaniechane w innych częściach kraju. Można się o tym przekonać, szukając ciekawych ofert u rolników, odwiedzając lokalne festiwale i festyny lub zwiedzając świętokrzyskie skanseny czy Muzeum Wsi Kieleckiej.

Śląsk – ład w przestrzeni i dobre klimaty

Równie bogaty i malowniczy jak Małopolska, Podkarpacie czy Świętokrzyskie jest Śląsk. Gdy jedziemy przez śląską wieś, rzuca się w oczy ład przestrzenny, harmonia, spójność. Murowane budynki, czerwone dachy, zadbane ogródki – to jest prawdziwie śląska wieś. Tu nadal mocno podtrzymuje się tradycje lokalne, a tradycja to nienaruszalna wartość. Dobrym przykładem jest niezmiennie dominująca typowa kuchnia śląska, łącząca wpływy polskie, czeskie i niemieckie. Gdy wybierzemy wypoczynek w śląskich gospodarstwach agroturystycznych, na pewno będzie okazja, aby spróbować lokalnych specjalności, np. klusek z dziurką, czyli klusek śląskich, czy posłuchać miejscowej gwary. Najwięcej turystów ściąga górski teren u zbiegu granic ze Słowacją i Czechami – beskidzka korona sportów zimowych: Wisła, Szczyrk, Ustroń. Pośród kurortów narciarskich ciągną się rozległe góralskie wsie, poza ofertą wypoczynku aktywnego, krajoznawczego i uzdrowiskowego, stanowiące także miejsce, gdzie na własne oczy można zobaczyć, jak powstają słynne na całym świecie koniakowskie koronki.

Kwiaty wszędzie

Kolebką śląskich tradycji, obrzędów, obyczajów jest także Opolskie. To właśnie tu tradycyjna wiejska kultura śląska zachowała się najpełniej. Polscy Ślązacy, Niemcy, Czesi pielęgnują swoje dziedzictwo w atmosferze tolerancji i dobrego sąsiedztwa odmiennych, wzbogacających się kultur, tradycji i narodowości. Ta atmosfera promieniuje też na goszczących w tym regionie turystów – każdy czuje się tu miłym gościem. Hasło promocyjne województwa – „Opolskie kwitnące” – da się zauważyć na każdym kroku. Opolskie naprawdę tonie w kwiatach. Każdy ogródek przydomowy jest jak wizytówka. Warto tu przyjechać, pobyc, poznać ten mało znany, a ciekawy i piękny region. Trudno się nie zachwycić luksusowymi zamkami i pałacami śląskich magnatów, a potem kontemplować wrażenia na ganku w kojącej wiejskiej zagrodzie.

Murowane modelowe wsie

Południowo-zachodnia część Polski, dzięki położeniu w górach i na podgórzach, bogactwie zabytków, wyjątkowej ofercie licznych uzdrowisk, doskonale rozwiniętej infrastrukturze, jest jednym z najbardziej atrakcyjnych zakątków kraju. Turystyka wiejska rozwija się tu na terenach pięknych krajobrazowo: w Górach Sowich, na Wzgórzach Trzebnickich, w soczyscie zielonej dolinie Baryczy, wokół Ślęzy, w dolinie Odry. Atrakcyjność wiejskiej oferty wzmacniają pielęgnowane miejscowe tradycje: tkactwo, sukiennictwo, rękodzieło, rzemiosło i dawny przemysł. Są one osią edukacyjnej oferty turystyki wiejskiej, gdyż Dolnośląskie stawia i na tradycję, i na edukację. Tu można się wiele nauczyć, wiele zobaczyć.

Najdalej na Zachód – słoneczna kraina

Zachodnie ziemie Polski szczytą się własną, bogatą, zaradną i gospodarną kulturą wiejską, której symbolami są wóz Drzymały i kółka rolnicze. Oferują też zachwycające krajobrazy, gdzie wielobarwna szachownica pól ustępuje ku zachodowi malowniczym jeziorom lubuskim i gęstym borom nadodrzańskim, Tutejsze wsie są nowoczesne, dobrze rozwinięte rolniczo, niekiedy niemal na skalę produkcji przemysłowej. Przysłowiowy poznański porządek, ład urbanistyczny, zamiłowanie do dobrej organizacji widać na każdym kroku. W tym regionie dobrze będą się czuć wszyscy, którzy cenią estetykę, uporządkowaną przestrzeń, szukają bliskiego kontaktu z naturą, pragną doskonałej kuchni i oczekują wrażeń związanych z odkrywaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego.

Klimaty poetyckie i malownicze plenery

Historyczne serce Polski, Wielkopolska, bogata w zabytki kultury i sztuki, uchodzi za matecznik polskości – miejsce, skąd wszystko to, co dziś jest Polską, wzięło swój początek. Dziś wielkopolskie wsie, przeobrażone i skoncentrowane na zaawansowanej, nowoczesnej gospodarce, tworzą atrakcyjną i różnorodną ofertę, by przyciągnąć gości. Atrakcyjne wakacyjne miejsca oferują nie tylko świetne warunki, ale też malownicze wiejskie nastroje, doskonałą kuchnię i wprowadzenie w świat tradycyjnego rzemiosła. Z przysłowiowym sercem na dłoni gospodarze pokazują, na czym polega wielkopolska gościnność i słynna gospodarność. Słoneczny wielkopolski krajobraz to ogromne połacie pól, gdzie na żyznej ziemi rosną złociste zboża, żółty rzepak, słoneczniki. Tu słońce świeci podobnie jak w Prowansji, i podobnie jak tam, na wielkopolskiej ziemi rodzą się artystyczne, słoneczne inspiracje. Specjalnością zachodniej Wielkopolski jest wikliniarstwo. Tradycje wyplatania koszy, naczyń, a nawet mebli mają tu długą historię. Najdawniejsze wyroby wikliniarskie rodem z Wielkopolski odkryto podczas archeologicznych wykopalisk w słynnym Biskupinie!

Polska Toskania

Ziemia lubuska, ojczyzna polskiej winorośli – kraina o bogatej szacie leśnej, niezliczonych jeziorach i zakątkach dzikiej przyrody. Jedyną w swoim rodzaju atrakcją lubuskiego jest program związany z winiarstwem, bo okolice Zielonej Góry, niczym polska Toskania, to największe krajowe „zagłębienie” uprawy winorośli. Gdziekolwiek wzrok sięga, można wypatrzeć wystawione do słońca winnice. Gospodarstwa agroturystyczne proponują nie tylko odpoczynek, ale też wprowadzają gości w poznawanie zasad uprawy winorośli i organizują degustacje. Winna oferta jest coraz bogatsza i ciekawsza, a wina coraz lepsze. Każdy może poczuć się tutaj prawdziwym sommelierem! Z winnicami sąsiadują pachnące pasieki, w których kultywowane jest miodosytnictwo, czyli tradycyjna produkcja miodu pitnego. Warto wychylić puchar staropolskiego dwójniaka czy trójniaka, pamiętając o tym, że polskie miody to chroniony produkt regionalny, zarejestrowany przez Komisję Europejską jako Gwarantowana Tradycyjna Specjalność. Z urlopu w Lubuskiem zachwyceni będą również na pewno miłośnicy bezkrwawych łowów z aparatem fotograficznym – doliny tutejszych rzek, a zwłaszcza ujście Warty do Odry, to jeden z największych w Europie terenów gromadzenia się ptaków w trakcie międzykontynentalnych przelotów. Każdy spędzi tu czas aktywnie, w kontakcie z naturą i tradycją. I przy lampce doskonałego, lokalnego wina.

Wieś różnorodna

Trudno przecenić obfitość i różnorodność oferty wiejskiej gościny w Polsce. Można wybierać, czym chata bogata. Ale każdy z nas potrzebuje innych warunków i bodźców, by odpocząć jak najlepiej, odetchnąć od codzienności, naładować akumulatory. Człowiek i wieś – to ideał spotkania kultury i natury, aktywności i przyrody, terażniejszości i przeszłości. Wybierając odpoczynek na wsi, chcemy odkryć coś specjalnie dla siebie, coś interesującego, zachwycającego, co nas zatrzyma na chwilę w pędzie życia, gdzie będziemy chcieć wracać. O czym po powrocie, z ekscytacją i zachwytem, opowiadać będziemy rodzinie i znajomym, zachęcając ich do powtórzenia naszego wyboru.

Oferta turystyki wiejskiej wychodzi naprzeciw oczekiwaniom, indywidualnym potrzebom i aspiracjom gości wybierających ten model odpoczynku, a jej różnorodność, z pozoru oczywista, zaskakuje bogactwem propozycji obfitujących we wrażenia i bardziej pociągających, niż można się spodziewać. Wieś oszałamia krajobrazami, zaskakuje architekturą, kusci smakami, przyciąga zapachami. Każdy odnajdzie tam swoje miejsce, do którego będzie tęsknił i powracał. I o to chodzi!

Wystarczy tylko spakować plecak, walizkę, wsiąść na rower, do pociągu, do samochodu – szam doznań, przygód, zachwyków i ekscytacji czeka dosłownie tuż-tuż.

Wieś pod jednym dachem

Najpopularniejszą formą poznawania wsi jest agroturystyka, oparta na idei spędzania czasu wolnego w gospodarstwach, gdzie nadal produkcja roślinna i hodowla zwierząt wyznacza rytm życia. Oferta agroturystyczna jest bardzo zróżnicowana, zarówno pod względem standardu zakwaterowania, charakteru otoczenia, jak i proponowanych scenariuszy. Na wsi można znaleźć nocleg nie tylko w dobrym pensjonacie czy pokój w alkierzu w zabytkowym dworku, lecz także twardą ławę w domku traperskim czy posłanie w iście skansenowskiej chałupie, albo po prostu miejsce w stodole, na sianie (będzie to niezapomnianym przeżyciem nie tylko dla dzieci, ale i dla dorosłych). Dobrą zasadą gospodarstw agroturystycznych jest umożliwienie bezpośredniego udziału gości w codziennym, wiejskim życiu. Chętni mogą przyglądać się pracom w polu, uczestniczyć w karmieniu i pielęgnacji zwierząt, poznawać tajniki kuchni bazującej na produktach naturalnych, dopiero co pozyskanych od przyrody. Skorzystanie z oferty agroturystycznej to także swoisty powrót do korzeni, możliwość

wyobrażenia sobie, jak wyglądało życie naszych przodków, powrót do dawno przeminionych czasów.

Ofertę rekomendowanych miejsc wypoczynku na wsi znajdziemy na portalu www.agroturystyka.pl, prowadzonym przez Polską Federację Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne”. By wyszukać odpowiednią dla siebie kwaterę, wystarczy wybrać województwo, region turystyczny, rodzaj obiektu, kategorię obiektu czy przedział cenowy. A jest w czym wybierać. „Kwatera u Ekorolnika” oferuje klimat dawnych czasów, w ekologicznej atmosferze. Wybierając „Wypoczynek u rolnika”, trafimy w swojski klimat na wsi, z szansą na obcowanie z bogactwem nieskażonej natury. Specjalne propozycje „Dla grzybiarzy” to gospodarstwa agroturystyczne z łatwym dostępem do lasów, słynących z bogactwa grzybów, idealne dla amatorów grzybobrania. Miejsca „Dla wędkarzy” z dostępem do wód, a niekiedy także z własnymi stawami rybnymi i rzeczkami w granicach posesji zapraszają miłośników wędkarstwa. „Dla rodzin z dziećmi” to gospodarstwa atrakcyjne dla dzieci, z wydzielonymi placami zabaw, salami rekreacyjnymi, miejscami na ogniska. Obiekty opisane w kategorii „W siodle” przyciągają miłośników koni, amatorów jazdy konnej, oferują naukę jazdy, przejażdżki konne, udział w imprezach jeździeckich, rajdy, przejazdy bryczką i hipoterapię, często z odwołaniem do lokalnych tradycji, także dworskich i szlacheckich. Portal zawiera także wyszukiwarkę imprez, bazę adresową stowarzyszeń regionalnych i dział aktualności.

Od agroturystyki do ekoturystyki

Popularność agroturystyki budzi apetyt na więcej. Tym, którzy zasmakowali już w wiejskich klimatach, nie wystarcza być już tylko adresatami wiejskiej oferty turystycznej. Sami zapragnęli wziąć udział w chronieniu, ocalaniu i pielęgnowaniu najbardziej wartościowych elementów naturalnego świata polskiej wsi. To dla nich narodziła się **ekoturystyka**, łącząca agroturystykę z dbałością o środowisko naturalne i ochronę przyrody, wrażliwością na harmonię ekosystemów, z troską o zachowanie odrębności kulturowej lokalnych społeczności. Ekoturystyka to dostęp do przyrody w obrębie obszarów nieprzekształconych, pozwalający na czerpanie przyjemności z piękna krajobrazu naturalnego, ciszy i spokoju (w Polsce są to głównie obszary chronione i Natura 2000) oraz kontakt ze społecznością lokalną, co umożliwia poznawanie tradycyjnego stylu życia i kultury regionalnej. Ekoturystyka najlepiej sprawdza się w małej skali: niewielkie grupy gości, tylko kilka pokoi do wynajęcia, brak rozbudowanej bazy typowych urządzeń turystycznych.

Muzea na wolnym powietrzu

Każdy, kto chce ożywić wyobraźnię, wczuć się w atmosferę prawdziwej, nieistniejącej już wsi, zanurzyć się w autentycznym klimacie wsi sprzed lat, musi wybrać się choć do jednego z licznych skansenów, czyli muzeów wsi na wolnym powietrzu. Ogromną zaletą skansenów jest zachowanie lub odwzorowanie tradycyjnej wiejskiej kultury materialnej, w autentycznym otoczeniu, w kontekście codziennego życia wiejskiego. Bezcenną szansą powrotu do przeszłości są animacje kulturalne, gdy skansen zamienia się w żywe muzeum: w przeniesionym do ekspozycji kościele znów odprawiane są msze, w podniesionej z ruiny kuźni ogień buzuje w palenisku, w karczmie serwują dania tradycyjnej kuchni, a w piecach rośnie chleb, wypiekany według przepisów sprzed lat. Najpełniejszym źródłem informacji o muzeach na wolnym powietrzu jest strona www.skanseny.net. Poza informacjami o wszystkich skansenach w Polsce (dane teleadresowe, baza zdjęć, kalendarium wydarzeń, mapy) znajdziemy tam także podstawowe wiadomości z zakresu etnografii.

Z rozwinięcia idei skansenu wywodzi się koncepcja muzeum rozproszonego, zwanego też ekomuzeum. Różnica polega na rozproszeniu obiektów, czyli zamiast przenosić zabytki w jedno miejsce, integruje i obejmuje się ochroną sieć zabudowań w terenie. Zabytki prezentowane są w pierwotnym miejscu, a ich otoczenie przyrodnicze, kulturowe i historyczne pozostaje bez zmian. Podobnie jak w nowoczesnych skansenach, najciekawsze są muzea żywe, gdy można wziąć udział w warsztatach kulinarnych (np. pieczenie sękacza) próbować lokalnych produktów kulinarnych, poznawać tradycyjne rzemiosła (np. kowalstwo, plecionkarstwo). Zawsze można skorzystać z programu edukacyjnego, kupić na pamiątkę dzieła sztuki ludowej.

Opowieść o ciekawej wsi

Sieć Najciekawszych Wsi to nowa inicjatywa. Spośród wielu niezwykłych polskich wsi gromadzi te najciekawsze, starannie wybrane perełki. Sieć skupia miejscowości o atrakcyjnym wizerunku, tradycyjnym układzie przestrzennym z zachowaną zabudową zagrodową i zabytkami, wyróżniające się specyficznym budulcem i detalami architektonicznymi. Na uwagę zasługuje również wszechobecna zieleń – zarówno wewnątrz miejscowości, jak i dookoła niej. Pobyt w jednej z najciekawszych wsi może dostarczyć odwiedzającym wielu przeżyć, emocji oraz wiedzy. Turysta odwiedzając wsie będące na liście najciekawszych w Polsce, pozna walory ukryte w zbiorach rozmaitych faktów i historii z przeszłości lub teraźniejszości, a poprzez wszelkiego typu pamiątki z przeszłości, przedmioty, zabytki i obiekty historycznie cenne, dotrze do ważnych wydarzeń i uczestniczących w nich ludzi. Czerpiąc z tego bogactwa – z dziedzictwa i historii – mieszkańcy wsi tworzą „opowieści” pozwalające zrozumieć przeszłość, powiązać ją z teraźniejszością regionu i kraju. Gość dostaje szansę zapoznania się ze wszystkim, co dokumentuje sposoby gospodarowania, wytwórczości, tradycji, stylu życia, obyczajów i jest odbiciem zachodzących zmian w wiejskim świecie. Na trasach turystycznych najciekawszych wsi w Polsce udostępniane są otwarte zagrody, muzea wiejskie, a gospodarze zapraszają do udziału w warsztatach twórczości ludowej i grach terenowych.

Wioski na temat

Innym bardzo popularnym pomysłem na uatrakcyjnienie obszarów wiejskich stały się wioski tematyczne. Idea wiosek tematycznych polega na zintegrowaniu lokalnej społeczności wokół wybranego, charakterystycznego wątku; może to być mocna strona, np. dominująca uprawa, specjalność lokalna, miejscowa atrakcja, wyróżniający rodzaj usług czy przedsięwzięcie kulturalne. Społeczność sama wybiera motyw, który będzie jej firmowym znakiem. Jedni stawiają na lokalne uprawy, tradycje i obyczaje (wypieki, zielarstwo, hodowla gołębi pocztowych), inni na regionalne specjały (owoce, miody), a jeszcze inni na bogactwo przyrody (wioski ptasie, grzybowe, kwiatowe). Są też oferty tworzone z myślą o małych turystach (wioski bajek), dla aktywnych (wioski rowerowe), jak i zupełnie oryginalne – ambitne dzieła pasjonatów, którzy wpadli na nowy sposób odświeżenia oblicza swojej miejscowości (wioska karate, wioska Hobbitów, Żyjąca Wioska Fantasy, Wieś UFO). Wokół wiodącego motywu buduje się tożsamość wsi, wytyczając ścieżki edukacyjne i tworząc

wystawy, organizując imprezy okolicznościowe, konkursy oraz zajęcia rękodzielnicze. Bogatą ofertę wiosek tematycznych gromadzi portal www.wioskitematyczne.org.pl.

Po naukę do rolnika

Zdarza się, i to nie rzadko, że dzieci mieszkające w mieście nie wiedzą, bo nigdy nie widziały, jak powstaje tradycyjny chleb na zakwasie, jak pieci się warzywa na grządkach, jak smakuje ciepłe od słońca owoce zbierane prosto z krzaczków. Nigdy nie pogłaskały owieczki, nie przytuliły się do konia, nie wiedzą, skąd się bierze mleko. Tym bardziej warto zobaczyć na własne oczy, a nawet więcej – samemu doświadczyć tego, co się dzieje na wsi, tego, czym na co dzień zajmują się rolnicy. Głównie z myślą o dzieciach rozwijają się zagrody i gospodarstwa edukacyjne, czyli miejsca, w których odbywają się „lekcje u rolnika”. Skupia je Ogólnopolska Sieć Zagród Edukacyjnych. Można wybrać spośród wielu ofert, bo gospodarstwa tworzą własne, autorskie programy edukacyjne. Łączy je to, że w swobodnej atmosferze, w bezpośrednim kontakcie z naturą, pod czujną opieką zaangażowanych gospodarzy goście doświadczają wsi. Bezcenne i niezapomniane doświadczenie. Wizyta w zagrodzie edukacyjnej jest pomysłem na indywidualny wyjazd rodzinny, ale też doskonałym rozwiązaniem dla szkół, które szukają atrakcyjnych pomysłów i miejsc na wyjazdy edukacyjne uczniów, tak zwane zielone szkoły. Z jednej strony oferta edukacyjna to doskonały pomysł na nowatorskie wykorzystanie gospodarstw rolnych jako placówek edukacyjnych na zasadzie „przez zabawę do wiedzy”, z drugiej takie lekcje budują prestiż rolnictwa, ukazując uczniom jego wartość i specyfikę. Temat zajęć związany jest z uprawą i hodowlą, poznawaniem smaków tradycyjnej polskiej żywności, ale też tradycją, lokalną kulturą ludową czy przyrodą. Gospodarze dbają też o wprowadzenie elementów świadomości ekologicznej i konsumenckiej. Informacje o zagrodach edukacyjnych i ich propozycjach zgromadzone są na stronie www.zagrodaedukacyjna.pl i www.lekcjaurolnika.pl.

Od zielonych szlaków do zielonych autostrad

Nie każdy jest miłośnikiem pobytu stacjonarnego, są też turyści, których żywiołem jest wędrówka, poznawanie coraz to nowych atrakcji, przemieszczanie się od jednego punktu do drugiego. Właśnie na nich czekają na wsi zielone szlaki (*green ways*) – połączenie agroturystyki, ekoturystyki oraz podróżowania przyjaznego środowisku. W tej formule turyści – jak kto lubi – pieszo, na rowerach, konno, podróżują wyznaczonym szlakiem łączącym gospodarstwa agroturystyczne, poznają po drodze przyrodę, odwiedzają atrakcje kulturalne, próbują lokalnej, ekologicznej kuchni. Zielone szlaki tworzone są na obszarach o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych.

Przy aktywnym poznawaniu wsi szczególnie przydatny jest rower, wręcz idealny środek turystyki wiejskiej, zwłaszcza gdy mamy na uwadze jej ekologiczny wymiar. Niewielka prędkość podróżowania pozwala na docenienie nawet najbardziej ulotnych walorów wsi (pejzaży, barw, dźwięków, zapachów). Zainteresowanie wiejską turystyką rowerową ciągle rośnie, więc coraz popularniejsze są szlaki, zwane w Unii Europejskiej *Euro Velo* – „autostrady rowerowe”. Idealnym terenem dla tego rodzaju aktywnego poznawania wsi jest Polska wschodnia, gdzie na turystów będzie czekać blisko 2 tys. km szlaków tego typu pod wspólną nazwą Green Velo. Szczegółowe informacje i interaktywną mapę szlaku można znaleźć na stronie www.greenvelo.pl.

Na wsi – wygodnie i pewnie

Zainteresowani wypoczynkiem na wsi mają rozmaite oczekiwania, potrzeby mniej lub bardziej wyszukane. Jedni oczekują luksusu, inni prostoty. Są turyści, dla których niska cena jest podstawowym kryterium wyboru, inni potrzebują bardziej wyszukanych informacji. Dlatego, by każdemu łatwiej było wybrać odpowiednią ofertę, żeby uniknąć niespodzianek, jakość kwater jest standaryzowana. Jasne zasady – im więcej „słoneczek”, tym wyższa jakość – a przede wszystkim pewność, że wszystkie obiekty były sprawdzone, dają gwarancję trafionego wyboru. Dzięki „słoneczkom” przyznawanym przez Polską Federację Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne”, turyści wiedzą, co na nich czeka. W wyborze pomogą dodatkowe oznaczenia: „wypoczynek na wsi” i „wypoczynek u rolnika”. Jadąc na wieś, możemy zdecydować, czy chcemy odczuwać ją z bliska, biorąc czynny udział w codziennym życiu gospodarstwa, czy tylko spędzić urlop z dala od cywilizacji. „Wypoczynek u rolnika” gwarantuje pobyt w czynnym gospodarstwie rolnym, gdzie na co dzień prowadzona jest produkcja roślinna, hodowane są zwierzęta gospodarskie (spotkanie ze zwierzętami jest zawsze bardzo atrakcyjne dla dzieci), a także dostęp do uprawianej i wytwarzanej na miejscu żywności.

Każdy, dla kogo ważne są kwestie ekologii, może znaleźć kwaterę z ekocertyfikatem. Obiekty takie wyróżniają się zaangażowaniem w ochronę środowiska i wpisują w naturalny krajobraz. Do przygotowywania posiłków wykorzystuje się produkty ekologiczne z lokalnych upraw, bez GMO oraz jajek z chowu klatkowego. Takich ofert warto szukać na stronie www.eceat.pl lub www.siesie.vot.pl.

Jak dojechać na wieś

Polska jest krajem przyjaznym dla turystów, a standardy bezpieczeństwa, noclegowe i komunikacyjne są na europejskim poziomie. Aby podróż była w pełni udana, dojazd sprawny i bezpieczny, warto się przygotować.

Przede wszystkim trzeba mieć plan. Noclegi najlepiej zarezerwować z wyprzedzeniem. Gdy już wiemy, dokąd jedziemy, trzeba zdecydować, jaki środek lokomocji będzie najlepszy. Wybieramy się na wieś, więc wygodnym pomysłem jest podróż samochodem. Tym sposobem łatwo dojedziemy na miejsce, nawet w najdziksze ostępy leśne, gdy zatrzymamy się z dala od szlaków komunikacyjnych. Będziemy mobilni, niezależni od lokalnej komunikacji, czy grzecznościowej przysługi gospodarzy. Turyści zagraniczni bez problemu wypożyczą

samochód. Kierowca powinien mieć ze sobą atlas Polski, a także GPS (uwaga! By nie zbłądzić, dokładnie wpisujemy adres i kontrolujemy pobliskie punkty orientacyjne).

Ważne informacje o wypoczynku na wsi

Informacja turystyczna jest łatwo dostępna, przede wszystkim przez internet. Można też korzystać z sieci punktów informacji turystycznej dostępnych w większych miejscowościach, oznaczonych zawsze znakiem IT. W centrach informacji możemy porozumieć się w obcym języku, najczęściej po angielsku.

Informacji odnośnie atrakcyjnych miejsc wypoczynku i ich walorów, o pobliskich atrakcjach, możliwości uprawiania wyspecjalizowanych form turystyki i wypoczynku na wsi najlepiej udzielią także Regionalne Organizacje Turystyczne (ROT) i Lokalne Organizacje Turystyczne (LOT) oraz lokalne organizacje zajmujące się agroturystyką (wybrane kontakty poniżej).

Informacje o atrakcjach turystycznych na wsi zbierają lokalne struktury Polskiej Organizacji Turystycznej (POT), która patronuje inicjatywom lokalnym, utrzymując kontakt z regionalnymi stowarzyszeniami, dbają o stałą aktualizację danych. Wszystkie pozyskane informacje zamieszczane są na Narodowym Portalu Turystycznym www.polska.travel/pl. Znajdziemy tu nie tylko informacje o regionach Polski, ciekawych ofertach i atrakcjach turystycznych, o certyfikowanych produktach turystycznych, ale również ofertę wypoczynku na wsi.

Bezpieczny wypoczynek

Infolinia Turystyczna POT (tel. 22 278 77 77, 801 888 844) udziela informacji o zabytkach i atrakcjach, wydarzeniach kulturalnych i sportowych oraz bazie noclegowej i gastronomicznej. Jej część stanowi specjalny zintegrowany Telefon Bezpieczeństwa (tel. 608 599 999), gdzie można zgłaszać zaginięcie dokumentów, nagłą chorobę czy wypadek drogowy. Telefon czynny jest codziennie w godzinach 8:00 – 18:00, a od 1 czerwca do 30 września w godzinach 8:00 – 20:00. Informatorzy porozumiewają się po polsku, angielsku, niemiecku i rosyjsku.

W sytuacjach awaryjnych w podróży możemy skorzystać z ogólnego, całodobowego (24/7) numeru alarmowego tel. 112. Kompetentny operator połączy nas z odpowiednią służbą ratowniczą. W razie problemów można też telefonować bezpośrednio:

policja – 997

straż pożarna – 998

pogotowie ratunkowe – 999

Warto wiedzieć, że przy autostradach zainstalowane są żółte telefony alarmowe, a w razie potrzeby w górach i pobliżu zbiorników wodnych należy dzwonić odpowiednio:

Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe (tel. 601 100 300)

Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe (tel. 601 100 100).

Baza teleadresowa:

- **Polska Organizacja Turystyczna**, ul. Chałubińskiego 8, 00-613 Warszawa –
Narodowy Portal Turystyczny, www.polska.travel/pl

Dolnośląskie:

- **Dolnośląska Organizacja Turystyczna**, ul. Świdnicka 44, 50-027 Wrocław, tel. 71 793 97 22, 71 793 97 24, www.dot.org.pl
- **Agroturystyczne Stowarzyszenie Masywu Śnieżnika**, Bielice 5a, 57-550 Stronie Śląskie, tel. 74 814 27 20, www.agrosnieznik.pl
- **Sudeckie Towarzystwo Turystyki Wiejskiej**, Mładz 51, 59-630 Mirsk, tel. 75 717 32 34, www.agrosudety.pl
- **Wrocławskie Stowarzyszenie Agroturystyczne**, ul. Dąbrowskiego 11, 55-120 Oborniki Śląskie, tel. 796 293 303, 606 148 801, www.wroclawskie.agroturystyka.pl

Kujawsko-Pomorskie:

- **Kujawsko-Pomorska Organizacja Turystyczna**, ul. Wełniany Rynek 5/8, 85-036 Bydgoszcz, tel. 52 376 70 19, www.k-pot.pl, www.visitkujawsko-pomorskie.pl
- **Agroturystyczne Stowarzyszenie Pojezierza Brodnickiego**, Wysokie Brodno 6, 87-305 Zbiczno, tel. 56 493 93 42, www.pojezierzebrodnickie.pl
- **Towarzystwo Rolnictwo i Turystyka**, Strzelce Dolne 18, 86-022 Dobrcz, tel. 52 381 70 54, 52 381 70 88

Lubelskie:

- **Lubelska Regionalna Organizacja Turystyczna**, ul. Jezuicka 1/3, 20-113 Lublin, tel. 81 532 14 48, www.lrot.pl
- **Krasnobrodzkie Stowarzyszenie Turystyczne**, ul. 3 Maja 26, 22-440 Krasnobród, www.krasnobrod.info.pl
- **Lubelskie Stowarzyszenie Agroturystyczne**, al. Kasztanowa 2, 24-150 Nałęczów, tel. 81 501 43 11, www.lublin.agroturystyka.pl
- **Nadbużańskie Stowarzyszenie Agroturystyczne**, ul. Parkowa 5, 22-230 Wola Uhruska, tel. 82 591 50 58, www.wolauhruska.pl/nsa/glowna.php
- **Podlaskie Stowarzyszenie Agroturystyczne – Janów Podlaski**, ul. Piłsudskiego 58, 21-505 Janów Podlaski, tel. 503 010 912, www.podlasie.odpoczywajnawsi.pl
- **Powiatowe Centrum – Stowarzyszenie Agroturystyki w Hrubieszowie**, ul. Hrubieszowska 1, 22-523 Horodło, tel. 84 65 15 101, www.domhor.com/agroturystyka.html
- **Roztoczańskie Stowarzyszenie Agroturystyczne w Suścu**, ul. Tomaszowska 100, 22-672 Susiec, www.susiec.com.pl
- **Stowarzyszenie Agroturystyczne Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego Polesia Czar**, Ludwin 52, 21-075 Ludwin, tel. 517 776 596, www.agropolesie.pl
- **Stowarzyszenie Kwaterodawców Gminy Nielisz**, Nielisz 199, 22-413 Nielisz, tel. 84 631 26 38, 663 289 754
- **Stowarzyszenie Kwaterodawców Miasta i Gminy Zwierzyniec**, ul. Słowackiego 2, 22-470 Zwierzyniec, tel. 668 840 003, www.wakacje.agro.pl/roztocze

Lubuskie:

- **Lubuska Regionalna Organizacja Turystyczna**, ul. Podgórna 7, 65-057 Zielona Góra, tel. 68 456 55 53, 68 452 75 59, www.lotur.eu
- **Lubuskie Stowarzyszenie Gospodarstw Agroturystycznych**, Grężawa 21, 68-219 Tuplice, tel. 501 774 502, www.agrolubuskie.pl

Łódzkie:

- **Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Łódzkiego**, ul. Sienkiewicza 67, 90-009 Łódź, tel. 42 663 77 33, 42 638 59 57, www.rotwl.pl

Małopolskie:

- **Małopolska Organizacja Turystyczna**, Rynek Kleparski 4, lokal 13, 31-150 Kraków, tel. 12 421 16 04, www.mot.krakow.pl
- **Galiczyjskie Gospodarstwa Gościnne**, ul. Meiselsa 1, 31-063 Kraków, tel. 601 495 734, www.galicyjskie.pl
- **Góralskie Stowarzyszenie Agroturystyczne**, ul. Gorczańska 3, 34-436 Maniowy, tel. 18 26 50 366, 18 27 50 070, www.goralskie.net
- **Stowarzyszenie Agroturystyczne Powiatu Limanowskiego**, ul. Matki Boskiej Bolesnej 10, 34-600 Limanowa
- **Stowarzyszenie Turystyki i Agroturystyki Ziem Górskich**, ul. Tarnowska 28, 33-300 Nowy Sącz, tel. 18 441 41 55

Mazowieckie:

- **Mazowiecka Regionalna Organizacja Turystyczna**, ul. Nowy Świat 27/2, 00-029 Warszawa, tel. 22 877 20 10, www.mrot.pl

Opolskie:

- **Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna**, ul. Żeromskiego 3, 45-053 Opole, tel. 77 441 25 21, www.orot.pl

Podkarpackie:

- **Podkarpacka Regionalna Organizacja Turystyczna**, ul. Grunwaldzka 2 (wejście od ul. Matejki), 35-068 Rzeszów, tel. 17 852 00 09, www.podkarpackie.travel.pl
- **Podkarpackie Stowarzyszenie Agroturystyczne Gospodarstwa Gościnne**, Tkaczowa 146, 36-040 Boguchwała, tel. 17 242 90 58, 692 050 291, www.agropodkarpacie.pl

Podlaskie:

- **Podlaska Regionalna Organizacja Turystyczna**, ul. Odeska 1 (Gmach Opery i Filharmonii Podlaskiej), 15-406 Białystok, tel. 85 732 68 31, www.podlaskieit.pl
- **Biebrzańsko-Narwiańskie Towarzystwo Agroturystyczne – Łoś**, ul. Czarnieckiego 191, 18-430 Wizna, tel. 86 219 64 89
- **Podlaskie Stowarzyszenie Agroturystyczne**, Kolonia Kuryły 3, 16-100 Sokółka, tel. 85 711 20 49, www.psa.org.pl

- **Suwalska Izba Rolniczo-Turystyczna**, ul. Kościuszki 82 lok. 7, 16-400 Suwałki, tel. 87 566 58 72, 87 566 54 94, www.suwalki-turystyka.info.pl

Pomorskie:

- **Pomorska Regionalna Organizacja Turystyczna**, Brama Wyżynna, ul. Wały Jagiellońskie 2a, 80-887 Gdańsk, tel. 58 732 70 49, www.prot.gda.pl
- **Choczewskie Stowarzyszenie Turystyczne**, ul. Pierwszych Osadników 17, 84-210 Choczewo, tel. 512 216 100, www.turystyka-choczewo.pl
- **Gdańskie Stowarzyszenie Agroturystyki**, Trakt Św. Wojciecha 293, 80-001 Gdańsk, tel. 604 880 644, 602 305 330, www.kaszuby.agrowakacje.pl
- **Słupskie Stowarzyszenie Agroturystyczne Pomorzanie i Kaszubi**, Ośrodek Doradztwa Rolniczego Strzelino, 76-200 Słupsk, tel. 59 846 26 42, www.agro-morze.pl
- **Stowarzyszenie Agroturystyczne Powiatu Bytowskiego Agro-Kaszuby**, ul. Mierosławskiego 76, 77-100 Bytów, tel. 59 822 44 50, www.agrokaszuby.com.pl
- **Stowarzyszenie Gospodarstw Gościennych „Pomezania”**, ul. Krzywa 16, 82-440 Dzierżgoń

Świętokrzyskie:

- **Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Świętokrzyskiego**, ul. Ściegiennego 2 p. 32, 25-033 Kielce, tel. 41 361 80 57, www.rot.swietokrzyskie.travel
- **Stowarzyszenie Agroturystyczne „Dolina Czarnej”**, ul. Sinińskiego 6, 26-035 Raków, tel. 607 305 393, 516 048 069, www.agrowakacje.pl/dolinaczarnej

Śląskie:

- **Śląska Organizacja Turystyczna**, ul. Mickiewicza 29, 40-085 Katowice, tel. 32 207 20 71, www.silesia-sot.pl

Warmińsko-Mazurskie:

- **Warmińsko-Mazurska Regionalna Organizacja Turystyczna**, ul. Staromiejska 1, 10-017 Olsztyn, tel. 89 535 35 65, www.wmrot.org
- **Stowarzyszenie Agroturystyczne Ekorozwój-Mazury**, ul. 22 lipca 23, 11-612 Kruklanki, tel. 87 421 70 77 .
- **Stowarzyszenie Turystyki Wiejskiej**, ul. Kraszewskiego 40, 11-600 Węgorzewo, tel. 604 578 573
- **Warmińsko-Mazurskie Stowarzyszenie Agroturystyczne**, Barczewko 80, 11-010 Barczewo, tel. 89 514 82 22, 607 213 064, www.namazurach.pl

Wielkopolskie:

- **Wielkopolska Organizacja Turystyczna**, ul. 27 Grudnia 17/19, 61-737 Poznań, tel. 61 664 52 34, www.wotwielkopolska.pl
- **Stowarzyszenie Gospodarstw Agroturystycznych Krajna w Złotowie**, al. Piasta 32, 77-400 Złotów, tel. 606 986 254, www.agrokrajna.pl
- **Stowarzyszenie Gospodarstw Agroturystycznych Wschodniej Wielkopolski**, Stawisko 9, 62-410 Zagórow, tel. 63 276 26 64, www.wakacje.agro.pl/wielkopolskawsch
- **Szamotulskie Stowarzyszenie Agroturystyczne**, tel. 606 466 748, www.wakacjeznatura.pl

Zachodniopomorskie:

- **Zachodniopomorska Regionalna Organizacja Turystyczna**, ul. Partyzantów 1, 70-222 Szczecin, tel. 91 433 41 26, www.zrot.pl
- **Bałtyckie Stowarzyszenie Agroturystyczne**, Naćmierz 21, 76-107 Jarosławiec, tel. 59 810 97 21
- **Stowarzyszenie Agroturystyczne Wiatrak**, ul. Wyszyńskiego 5, 72-200 Nowogard, tel. 91 392 66 22

*****

Grupa Wydawnicza BOOKMARK SA, 02-805 Warszawa, ul. Puławska 41 lok. 19, www.book-mark.pl

Tekst: Adam Dylewski

Redakcja i korekta: Maja Krämer, Marta Olejnik

ODPOCZYWAJ NA WSI

Hity
TURYSTYKI
WIEJSKIEJ

